

Til: **Nasjonalt råd for ernæring**

Fra: May Cecilie Lossius

Referat

Dato: Torsdag 13. februar 2025

Sted: Helsedirektoratets møtesenter/Mulighetsrommet og Teams

Tid: 10.00-15.00

Emne: Møte i Nasjonalt råd for ernæring

Til stede: Lene Frost Andersen, Guri Skeie, Mette Svendsen, Helle Margrete Meltzer, Eli Skeie, Liv Breistein, Rune Blomhoff, Elsie Brenne, Nanna Lien, Amund Måge, Camilla Sandvik (digitalt), Simon Dankel (digitalt) og Lars Fadnes (digitalt). Bente Mangschou deltok som observatør fra VKM.

Fra Helsedirektoratet: May Cecilie Lossius, Britt Lande, Erica Wie Dia, Guro Berge Smedshaug, Gry Hay, Erik Arnesen, Torunn Holm Totland, Vegard Lysne, Linda Granlund og Henriette Walaas Krogh (referent).

Sak 1/25: Velkommen v/rådsleder Lene Frost Andersen. Godkjenning av innkalling og av referat fra møtet 19. november 2024.

Referatet fra forrige møte og innkalling ble godkjent.

Sak 2/25: Nytt fra Helsedirektoratet.

Helsedirektoratet orienterte om diverse saker:

- Status for arbeidet med forskrift om markedsføringsforbud av visse næringsmidler rettet mot barn og unge. På oppdrag fra HOD er det etablert et prosjekt i direktoratet som skal utvikle en veileder/rundskriv som skal være til støtte for næringen og et arbeidsverktøy for saksbehandlere, som bidrar til tydelig kommunikasjon om regelverket slik at dette ligger klart dersom forskriftsforslaget vedtas. Det er også etablert et prosjekt for å etablere en tilsynsordning.
- Videreføring av intensjonsavtalen for et sunnere kosthold. Avtalen går ut 31.12.2025, men planlegges å forlenges med ett år. Det har vært innledende diskusjoner om videreføring, og Folkehelseinstituttet skal gjennomføre evaluering av avtalen i 2025. Helsedirektoratet inviterer til dialog med ernæringsrådet når evalueringen foreligger.
 - o Det kom i møtet blant annet spørsmål om fordeler og ulemper med en bred intensjonsavtale er veiet opp mot hverandre og om reformulering av matvarer og markedsføring vil tas med i en evaluering om avtalens effekt. Eksempler og erfaringer fra andre land ble nevnt.
- SSBs utvikling av ny kostholdsstatistikk basert på mengde mat solgt per person per dag og per år. Helsedirektoratet har inngått avtale med SSB om utvikling av statistikk for årgangene 2019-2023. Statistikken skal etter planen publiseres 5.5.2025.
- Helsedirektoratets kommunikasjon om levevaner i 2025. På kostholdsområdet vil bl.a. kostrådsmateriell tilgjengeliggjøres på en rekke språk, verktøykasse og nettsider vil utvides og en matpakkebrosjyre lanseres.
- Norge har vært med på en [WHO-resolusjon om regulering av digital markedsføring av morsmelkerstatning](#).

Helsedirektoratet

Sak 24/24: Forts. Strategi for rådsperioden v/rådsleder.

Siste versjon av strategien ble gjennomgått etter at det er gjort mindre endringer basert på innspill som kom i rådsmøtet i november. Det kom ingen ytterligere innspill, og strategien anses ferdigstilt.

Sak 3/25: Oppfølging av aktuelle oppdrag fra Helsedirektoratet.

Vitamin D: Gruppen samler for tiden inn kunnskap og grunnlagsdokumenter. Det skal lages plan for det videre arbeidet i et møte 25.3.2025.

Sukker: Oppdraget er avgrenset til å definere begrepene "tilsatt sukker" og "fritt sukker" for bruk i Helsedirektoratets anbefalinger, presisering av aktuelle mat- og drikkevarer og utarbeidelse av forslag til operasjonalisering av begrepene.

Sak 30/24: Forts. Implementering av kostrådene – hva er igangsatt og relevante retningslinjer v/Helsedirektoratet.

Helsedirektoratet la frem ulike arbeider som er i gang ifm. implementering av kostrådene.

- Helsedirektoratet orienterte kort om hvordan de andre nordiske og baltiske landene ligger an i arbeidet med nasjonale næringsstoffanbefalinger og kostråd. Likheter og forskjeller mellom landene ble presentert. Helse vektlegges mest hos alle landene, i tillegg vurderes lokale forhold, mattradisjon, klima, miljø og bærekraft i ulik grad.
 - o I Danmark er det også nylig gjort mindre justeringer av [kostråd til personer med vegetarisk og vegansk kosthold](#).
- Helsedirektoratet holder presentasjoner og deltar i [debatter om kostrådene](#), er aktive i mediene og uttaler seg daglig om kosthold.
- Det er skrevet og publisert en [vurdering av høringsinnspillene](#) som kom til utkastet til nye kostråd. Rapporten består av oppsummering av innspill per tema, og om disse er tatt til følge eller ikke, med begrunnelse.
- Nasjonal faglig retningslinje for spedbarnsernæring skal revideres etter samme metode og med utgangspunkt i samme kunnskapsgrunnlag som nye norske kostråd. Retningslinjen utvides til å gjelde opp til to år. [Rådslag](#) gjennomføres 27.02.2025. Planlagt høring og publisering av første del av retningslinjen i 2025.
 - o Innspill i møtet: Det kan være behov for å presisere rådene i retningslinjen i nasjonal kontekst, slik det er gjort i arbeidet med nasjonale kostråd i de nordiske og baltiske landene. Sukkeroppdraget er et eksempel på det. Det er kontaminanter i morsmelk, blant annet rester av plantevernmidler. Vesentlig å se på helseutfall hos barn som ammes versus ikke-ammes fremfor innholdet i morsmelk per se. Det planlagte arbeidet i rådet om tran til barn fra ett år måtte parkeres inntil videre fordi EFSA gjør en ny risikovurdering av dioksiner og dioksinliknende PCB.
 - o Ernæringsrådet ble forespurt om deltagelse i rådslaget, men det var enighet om at det heller er ønskelig å gi høringsuttalelse når utkast kommer på høring.
- Kosthåndboken skal revideres og gjøres om til nasjonal faglig retningslinje for mat og måltider i helseinstitusjoner (arbeidstittel). Rådslag ble gjennomført oktober 2024, i 2025 er det månedlige møter med ekstern arbeidsgruppe. Planlagt publisering 2026.
- Tre andre retningslinjer som er under revisjon: Overvekt og fedme hos barn og unge, overvekt og fedme hos voksne og mat og måltider i barnehagen.

Helsedirektoratet

Sak 4/25: Rådets arbeid med implementering av kostrådene v/rådsmedlem Nanna Lien.

Nanna Lien presenterte en kort oppsummering av implementeringsforskning og punkter med forslag til hva rådet kan gjøre fra gruppearbeidet på rådsmøtet i november. Som grunnlag for diskusjon i møtet ble det lagt frem forslag til hva en arbeidsgruppe for implementering av kostrådene kan gjøre, og produktet av et slikt arbeid. Det var stor tilslutning til at produktet gjerne kan være en rapport til Helsedirektoratet som er et underlag for en implementeringsplan.

Deltagere i gruppen: Nanna (leder), Lars, Eli, Liv, Guri og Camilla. Ole og Thea fra Helsedirektoratet. Rådsmedlemmer som ikke var med i møtet kan gi beskjed til Nanna om de ønsker å være med, innkalling til møte kommer snart. Kan ved behov hente inn aktuelle/relevante personer utenfra også.

Saken følges opp i neste rådsmøte.

Sak 5/25: Selviniterte oppdrag? v/rådsleder.

Rådsledelsen ønsker at alle rådsmedlemmene er med i en arbeidsgruppe. Offentlige innkjøp av mat og drikke ble foreslått. Det offentlige serverer 6 millioner måltider i Norden hver dag, og offentlige innkjøp er viktig mtp. implementering av kostrådene. I Norge er det estimert at det serveres over 1 million måltider daglig i regi av det offentlige (i kommuner, fylkeskommuner og statlige institusjoner; i kantiner, på sykehjem, universiteter, barnehager, SFO og mange flere steder). Det var ønske om faglig innlegg om dette temaet på det neste rådsmøtet. Både forslag til tema og saken følges opp i neste rådsmøte.

Sak 6/25: Kort oppdatering om høring av markedsføring av usunn mat og drikke rettet mot barn og unge – hva vet vi om hvor saken står? v/nestleder Guri Skeie.

Guri Skeie orienterte om saken. Forslaget til forskrift er under behandling i HOD, de tar trolig sikte på å få det ferdig før sommeren. Endringen av matloven for overtredelsesgebyr må innom Stortinget, så det er mulig at det kan ta mer tid. Det kom inn 148 høringssvar, inkludert fra [Law & NCD Unit, University of Liverpool og The Open University](#). Ut fra høringsinnspillene kan det se ut til at matbransjen har spesielt fokus på sponning (av idrett). Det kan nok komme endringer på dette punktet. Dette er EØS-relevant regelverk, så HOD har informert ESA/EU-kommisjonen. Representanter for bransjen har sendt brev til EU-kommisjonen om forskriftsforslaget da de mener det bryter EØS-avtalen og den europeiske menneskerettskonvensjonen.

Rådet følger saken videre, men gjør ikke noe mer på nåværende tidspunkt.

Sak 7/25: Eventuelt

- Deling av informasjon mellom rådsmedlemmene – Teams, e-post eller Facebook?
 - o Det var enighet om at det enkleste er å benytte e-post for løpende informasjon om artikler, arrangementer m.m., og at dokumenter primært deles via rådets Teams-kanal.
- Datoer for rådsmøter i 2025
 - o Forslag til datoer for møter i september og november sendes ut i etterkant av rådsmøtet.
- Et [nytt ekspertutvalg](#) som skal se på det norske matsystemet er oppnevnt av regjeringen, hvor tre av medlemmene i ernæringsrådet skal delta.

Helsedirektoratet

- EFSA har oppdatert grenseverdier for nitrat og nitritt, og at Mattilsynet har gitt VKM i oppdrag å lage en [oversikt over matvarer med nitrat og nitritt](#) samt risikovurdering av nitrat og nitritt i mat. Det kom spørsmål om Helsedirektoratet ønsker å gi oppdrag om en nyttevurdering. Helsedirektoratet oppretter dialog med VKM og Mattilsynet.

Helsedirektoratet

Postboks 220 Skøyen, 0213 Oslo • Besøksadresse: Vitaminveien 4 • Tlf: (+47) 47 47 20 20
Org. nr. 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no